

СТАНОВИЩЕ

от проф. дпн Анелия Цакова Гърбачева,

за дисертационен труд за

присъждане на образователно-научна степен „доктор“

в област на висше образование: 1. Педагогически науки,

професионално направление 1.2 Педагогика

(Професионално ориентиране и кариерно консултиране)

Университет, факултет и катедра, в които е разработен трудът

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Факултет по Педагогика

Катедра „Социална работа“

Автор: Кръстина Георгиева Тодорова

Тема:

„Професионално ориентиране и консултиране на юноши с асоциално поведение“

Основание: Становището е изготвено в изпълнение на Заповед № РД 38-96/07.02.2017 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ и решение на научното жури по процедура (протокол от първо заседание на НЖ от 17.02.2017 г.) и в съответствие с изискванията за условията и реда на ЗРАСБР и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийски университет.

Данни за дисертанта

Кръстина Тодорова е завършила гимназия с преподаване на чужди езици „Екзарх Йосиф“ в гр. Разград; ОКС „Бакалавър“ по специалност „Социална работа“ с профил „Социална работа в сферата на трудовата заетост“ (2011) и ОКС „Магистър“ по специалност „Квалификация и пренасочване на работната сила“ (2012) в СУ „Св. Климент Охридски“. В периода 2012-2016 г. е редовен докторант в *Докторантската програма „Професионално ориентиране и кариерно консултиране“*.

В биографичните данни се открояват моменти, преоткривани в редица предимства на дисертационния труд. Първо, участието в допълнителни обучения говори за висока професионална мотивация; второ, много добрата езикова подготовка с владеене на компетенции в три чужди езика: английски, немски и португалски е показана в литературния обзор,

включващ релевантна литература; трето, участието в дейности от програмите на международния младежки обмен се проектира в организацията и многопластовия характер на проведеното изследване, основано на различни нива на осведоменост и опит.

Данни за докторантурата

Кр. Годорова е редовен докторант към катедра „Социална работа” при СУ „Св. Климент Охридски” с научен ръководител доц. дпн Моника Богданова и е отчислена с право на защита на 05.02.2016 г. Съставът на научното жури и датата на защитата са определени със заповед на Ректора на СУ РД-38-96 от 07.02.2017 г. Първото заседание на научното жури е проведено на 17.02.2017 г. и са избрани председател, и двама рецензенти.

Данни за дисертацията и автореферата

Дисертационният труд е структуриран в Увод, три глави, Заключение, Приноси моменти, Библиография и Приложения, в общ обем от 265 стр.

Изборът на темата е актуален в научно и в приложно отношение, и е свързан с предизвикателствата, стоящи пред реализацията на младежите на пазара на труда.

Фокусът е поставен на разработването на *програми за кариерно консултиране*, адаптирани за приложение към младите правонарушители. Прави впечатление, че темата е логично продължение на изследователските търсения на научния ръководител, доц. дпн Моника Богданова, което е опит за създаването на „школа“ в развитието на съвременната наука.

В първите две части на дисертационния труд, авторът предлага „множественото“ изучаване на „асоциалното поведение“, „образа на юношата „с асоциално поведение“ и „спецификите на професионалното ориентиране и консултиране на юношите в конфликт със „себе си“ и със Закона“.

Сред обстойния обзор на проучената литература изкрystalизира изборът на автора на психоаналитичния подход като референтен за изучаването и разбирането на юношеството. Динамиката и особеностите на този възрастов период в развитието са белязани от характера на „пресищането“ им с ресурси за себе-развитие и само-определение, измежду които прозира „наместването на конфликта със себе си“ и „със Закона“.

Анализът води до обновеното дефиниране на ключови понятия, обединени около „асоциалното поведение“, като едновременно с това се постига концептуалното очертаване на рамката на изследователската програма. Нейното приложение и апробация са в основата

на разработения модел за професионално ориентиране и консултиране (ПОК) на юношите в конфликт със Закона, който е резултат от авторските тези и изследователски усилия.

Третата част на дисертационния труд представя емпиричното изследване, инструментите, събраните данни, анализа на резултатите. От трите етапа на наблюдение и оценяване на професионалното ориентиране и консултиране на юношите в конфликт със Закона (подготвителен, пилотен и заключителен), са получени описания, които създават цялостната картина за изучаваните процеси и явления.

Разработеният теоретико-приложен и адаптивно-динамичен модел, интегриращ програмата за професионално ориентиране и консултиране при работа с юноши с асоциално поведение, са средство за повишаване на нейната ефективност и успешен резултат.

Постигнатите резултати придават нов смисъл на стратегическата цел на изследването на Кр. Тодорова, обозначена в заключение като сбор от насоки и предписания, или *програма за подобряване на услугите, предлагани в сферата за социално-педагогическа работа и за разширяване възможностите и алтернативите за професионално-трудова реализация на юношите с асоциално поведение.*

Авторефератът дава ясна представа за съдържанието на дисертационния труд и отразява основните резултати, анализи и изводи.

Научни приноси

Приносите на дисертационния труд, според мен, могат да бъдат дефинирани като теоретичен (1) и теоретико-приложен (2):

1. Направен е опит за дефиниране на ключови понятия, обозначаващи социално-проблематичното поведение в юношеството. Разработен е концептуален адаптивно-динамичен модел за работа с юноши в конфликт със Закона, интегриращ програмата за професионално ориентиране и консултиране.
2. Разработеният модел е апробиран за приложение в практиката. Той е придружен от изследователска програма и инструментариум, пряко кореспондиращи с нуждите на практиката. Анализът на резултатите, направените изводи и обобщения биха могли да се ползват като насоки за развитието на социалните и образователните услуги, адаптирани за приложение при работа с юношите в конфликт със Закона.

Публикации и участия във научни форуми

Научните приноси на Кр. Тодорова са не само в пространството на знанията и показаната осведоменост по изучавания проблем, но и в популяризирането на модела и програмата за професионално ориентиране и консултиране чрез публикационна дейност и международни изяви. Публикациите, които отразяват резултати на проведени изследвания са общо десет.

Всички посочени предимства за дисертационния труд, автореферата, публикациите и успешното професионално развитие на Кръстина Тодорова са доказателство за научни постижения и атестат за заявен професионализъм в научноизследователската дейност.

Заключение

В заключение, убедено давам своята *положителна оценка* за дисертационния труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на Кръстина Георгиева Тодорова* в област на висше образование: 1. Педагогически науки; Професионално направление: 1.2. Педагогика (Професионално ориентиране и кариерно консултиране).

10.04.2017 г.

Изготвил становището:
/проф. дпн Анелия Гърбачева/